

PODMIENEČNÉ PREPUSTENIE OBČANA EURÓPSKEJ ÚNIE Z VÝKONU TRESTU ODŇATIA SLOBODY

Všeobecné sudy rozhodli, že sťažovateľa nemožno podmiennečne prepustiť z výkonu trestu odňatia slobody pre nesplnenie podmienky očakávania, že v budúcnosti povedie riadny život, pretože jeho pobyt na území Slovenskej republiky je nelegálny, keďže nepožiadaval o registráciu svojho pobytu na našom území, a tak ho nie je možné podmiennečne prepustiť a uložiť mu obmedzenia spočívajúce v zákaze opustiť územie Slovenskej republiky počas kontroly technickými prostriedkami. Tento právny názor je ústavne neudržateľný, pretože je výsledkom zjavného právneho omylu. Sťažovateľ je občanom Európskej únie, ktorému Charta základných práv a slobôd Európskej únie garantuje právo na slobodný pohyb a pobyt na území členských štátov. Kým u štátnych príslušníkov tretích krajín sa uplatňuje právny režim udelenia pobytu, bez ktorého sa ich pobyt na našom území stáva nelegálnym, občania Európskej únie takému povoľovaniu nepodliehajú. Zákon im ukladá iba povinnosti informačnej a registračnej povahy, ktorých nesplnenie však nemá za následok zánik práva na pobyt, a tým aj jeho nelegálnosť.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 218/2023 z 29. júna 2023)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **D. S.**, zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Kubinom, Bottova 2A, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 9Tos/24/2022-85 z 31. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 9Tos/24/2022-85 z 31. augusta 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 9Tos/24/2022-85 z 31. augusta 2022 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Prešove **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **426,65 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :**I.**

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2023 doručená ústavná sťažnosť, ktorou sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na rovnaké zaobchádzanie a zákaz diskriminácie zaručeného čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj zákazu diskriminácie podľa čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení

so základným právom na osobnú slobodu a nebyť trestaný inak než zo zákonných dôvodov a zákonným spôsobom zaručeného čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 49 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 33PP/38/2021-71 z 23. júna 2022 a rozhodnutím Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uvedeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhol zrušiť napadnuté rozhodnutia, vrátiť vec okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 218/2023-16 z 27. apríla 2023 ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu zaručeného čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy v spojení so zákazom diskriminácie podľa čl. 12 ods. 2 ústavy a jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením krajského prijal na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti (uznesenie okresného súdu) ústavnú sťažnosť odmietol.

II.

Skutkové východiská

3. Na základe právoplatného uznania viny zo spáchania zločinu nedovolaného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 2 Trestného zákona a zo zločinu sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona v jednočinnom súbehu s prečinom ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 211 ods. 1 písm. a) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona sťažovateľ, ktorý je občanom Holandského kráľovstva, nastúpil 20. apríla 2021 do výkonu trestu odňatia slobody na území Slovenskej republiky.

4. Riaditeľ ústavu, v ktorom sťažovateľ trest vykonával, podal 27. októbra 2021 návrh na jeho podmienené prepustenie z výkonu trestu s nariadením kontroly technickými prostriedkami podľa § 66 ods. 1 písm. c) Trestného zákona. Okresný súd uznesením z 21. januára 2022 sťažovateľa z výkonu trestu odňatia slobody podmienené prepustil a uložil mu primerané obmedzenia a povinnosti. Na sťažnosť prokurátora však krajský súd uznesením z 26. apríla 2022 v poradí prvé uznesenie okresného súdu zrušil a uložil mu, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

5. Okresný súd uznesením z 23. júna 2022 návrh zamietol. V zhode so svojím skorším (odvolacím súdom zrušeným) uznesením v tejto veci dospel k záveru o splnení Trestným zákonom ustanovených formálnych i materiálnych podmienok podmieneného prepustenia, avšak, rešpektujúc záväzný právny názor krajského súdu vyslovený v jeho skoršom zrušujúcom uznesení, uzavrel, že sťažovateľ nemá na území Slovenskej republiky legálny pobyt podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“) a nepožiadal o registráciu svojho pobytu na našom území. Preto nie je možné sťažovateľa podmienené prepustiť a uložiť mu obmedzenia spočívajúce v zákaze opustiť územie Slovenskej republiky počas kontroly technickými prostriedkami. Takto by totiž došlo k odňatiu možnosti orgánom cudzineckej polície rozhodnúť o udelení súhlasu na pobyt na území Slovenskej republiky, ako aj o prípadnom vyhostení.

6. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť podľa Trestného poriadku. Namietal, že okresný súd nesprávne uplatnil ustanovenia zákona o pobyte cudzincov a Trestného zákona v ich vzájomnom vzťahu. Právny názor okresného súdu vedie k výsledku, keď by u cudzincov bolo podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody prakticky aj právne vylúčené. Len to, že odsúdený je cudzí štátny príslušník, pritom nemôže byť dôvodom na rozdielne zaobchádzanie s ním vo vzťahu k prístupu k jeho ústavou zaručenému základnému právu na osobnú slobodu. Zároveň pobyt občana členského štátu Európskej únie (ďalej len „občan Únie“) ani nepodlieha súhlasu vnútroštátnych správnych orgánov, keďže je garantovaný primárnym právom Európskej únie. Občana Únie možno z územia Slovenskej republiky vyhostiť len z obmedzených dôvodov ustanovených v § 87 zákona o pobyte cudzincov, pričom takéto dôvody v prípade sťažovateľa dané nie sú.

7. Krajský súd napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľa zamietol. Uviedol, že kontrola technickými zariadeniami je realizovateľná len na území Slovenskej republiky, a preto by v prípade podmieneného prepustenia sťažovateľa došlo *de facto* k nútenému pobytu cudzinca na našom území. Tým by sa zasiahlo do kompetencie správnych orgánov, ktoré rozhodujú o pobyte cudzinca na území Slovenskej republiky. Už v prvom vyhovujúcom rozhodnutí okresného súdu bol sťažovateľovi uložený zákaz opustenia Slovenskej republiky počas kontroly technickými prostriedkami. Práve také rozhodnutie by bolo zásahom do práva občana Únie na slobodný pohyb v rámci územia Európskej únie. Preto by vyhovujúce rozhodnutie nemohlo byť spojené s realizáciou mediačného a probačného dohľadu, nemohlo by dôjsť k završeniu nápravy sťažovateľa. Niet teda záruky, že v budúcnosti povedie riadny život, čo je zákonná podmienka podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody podľa § 66 ods. 1 písm. c) Trestného zákona.

III.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje otvorenou diskrimináciou na základe štátnej príslušnosti, pretože konajúce súdy v podstate sformulovali právny názor, podľa ktorého ktorýkoľvek odsúdený cudzí štátny príslušník, ktorý nemá registrovaný alebo trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, nemá možnosť byť podmienené prepustený podľa § 415 ods. 2 Trestného poriadku v spojení s § 66 ods. 1 písm. c) Trestného zákona, resp. pokiaľ odsúdený cudzí štátny príslušník nemá registrovaný alebo trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, tak toto jeho postavenie nedáva záruku, že v budúcnosti povedie riadny život.

9. Sťažovateľ splnil všetky zákonné podmienky na podmienené prepustenie z výkonu trestu. Zároveň bolo v procese rozhodovania súdov zistené, že sťažovateľ má kde na území Slovenskej republiky bývať (identifikovaný vlastník rodinného domu súhlasil s tým, aby sťažovateľ býval spolu s ním v dome), má vôľu zostať na území Slovenskej republiky a podrobiť sa kontrole technickými prostriedkami.

10. Súdy bez existencie akéhokoľvek legitímneho a zákonného dôvodu rozdielne zaobchádzali so sťažovateľom v porovnaní so slovenskými občanmi, keď pri posudzovaní návrhu na podmienené prepustenie vyžadovali od sťažovateľa registráciu jeho pobytu pred jeho vzatím do väzby, resp. nástupom do výkonu trestu odňatia slobody. Z napadnutých rozhodnutí vyplýva, že pri slovenskom občani by sa súdy nezaoberali charakterom jeho

pobytu na území Slovenskej republiky, a to ani v prípade, ak by takýto občan mal trvalý aj prechodný pobyt v zahraničí. Navyše, skutočnosť, či pobyt sťažovateľa bol alebo nebol registrovaný, je na účely posúdenia možnosti podmieneného prepustenia právne irelevantný.

11. Sťažovateľ kritizuje aj odôvodnenie napadnutého rozhodnutia krajského súdu, keďže nedalo odpovede na adresne formulované výhrady prednesené v sťažnosti podanej podľa Trestného poriadku proti napadnutému uzneseniu okresného súdu.

IV.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie krajského súdu:

12. Krajský súd zdôrazňuje, že súd nie je povinný návrhu na podmienené prepustenie vyhovieť. Má iba povinnosť vysvetliť, na základe čoho dospel k záveru, že tento inštitút sa nepoužil práve z dôvodu nesplnenia zákonných podmienok. Odsúdený nie je nositeľom subjektívneho práva na podmienené prepustenie.

13. Poukazujúc na špecifickú podmienku podmieneného prepustenia (nariadenie kontroly technickými prostriedkami) relevantnú aj v predmetnej veci, krajský súd dôvodí, že v dôvodoch napadnutého uznesenia v dostatočnom rozsahu vyložil, prečo nie je možné realizovať kontrolu technickými prostriedkami, ktorá sa viaže na pobyt na území Slovenskej republiky. Sťažovateľ bol na našom území nelegálne, pretože si nespĺnil ohlasovaciu povinnosť podľa § 64 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov, pričom sa na území Slovenskej republiky zdržiaval dlhšie ako 3 mesiace a nepožiadaval ani o registráciu podľa § 66 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov. Uvedené zistenia nie sú irelevantné, pretože v prípade podmieneného prepustenia sťažovateľa z výkonu trestu odňatia slobody za súčasného nariadenia technickej kontroly by nastala situácia, keď by bol umožnený pohyb na území Slovenskej republiky osobe, ktorá sa na jej území zdržiava nelegálne. V prípade nelegálneho pobytu odsúdeného po podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody by neboli splnené zákonom ustanovené podmienky, pretože základným predpokladom zmeny spôsobu výkonu trestu je jeho zákonnosť, a to nielen v jeho rozhodnutí, ale aj v jeho výkone.

14. O diskriminácii podľa kritéria štátnej príslušnosti, prípadne povoleného pobytu, nemožno podľa názoru krajského súdu v danej veci uvažovať, pretože zákonná podmienka podmieneného prepustenia, ktorá bola v sťažovateľovej veci sporná, obsahuje špecifikum, ktoré nemusí byť realizovateľné z rôznych dôvodov (napríklad aj technických) u všetkých odsúdených za zločin a sprísňuje podmienené prepustenie oproti ostatným, všeobecne ustanoveným podmienkam. Sťažovateľovi už v prvotnom rozhodnutí okresného súdu, ktorým bolo návrhu riaditeľa ústavu vyhovené (neskôr zrušené krajským súdom), bol uložený zákaz opustenia Slovenskej republiky počas kontroly technickými prostriedkami. V takomto prípade nemožno realizovať mediačný a probačný dohľad s nariadenou kontrolou technickými prostriedkami, čo znamená, že by nemohlo dôjsť k dovŕšeniu nápravy u sťažovateľa ako odsúdeného. Práve toto špecifické postavenie sťažovateľa nedáva záruku, že v budúcnosti povedie riadny život.

IV.2. Replika sťažovateľa:

15. Sťažovateľ v replike zotrváva na svojom názore, podľa ktorého v konaní na okresnom súde a na krajskom súde bolo riadne preukázané splnenie všetkých zákonných podmienok na podmiennečné prepustenie.

16. Súdmi zdôrazňované kritérium legálnosti pobytu na území Slovenskej republiky je právne irelevantné, pretože akýkoľvek legálny pobyt sťažovateľa, s výnimkou trvalého pobytu, by počas trvania výkonu trestu odňatia slobody vzhľadom na dĺžku trvania trestu zanikol, a teda súd by opätovne mohol odmietnuť podmiennečne prepustiť odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody podľa § 66 ods. 1 písm. c) Trestného zákona z dôvodu cudzej štátnej príslušnosti a neexistencie pretrvávajúceho legálneho pobytu cudzinca na území Slovenskej republiky.

17. Pri občanovi Slovenskej republiky by však krajský súd už neskúmal existenciu trvalého ani prechodného pobytu na území Slovenskej republiky. Občanovi, aj keby nemal na území Slovenskej republiky žiaden pobyt, by tak stačilo preukázať, že má kde na území Slovenskej republiky bývať, má vôľu podrobiť sa kontrole technickými prostriedkami a prípadne, že vlastník nehnuteľnosti, ktorý mu poskytne ubytovanie, súhlasí s kontrolou technickými prostriedkami. Presne tieto a ďalšie zákonné podmienky splnil aj sťažovateľ, avšak z dôvodu jeho cudzej štátnej príslušnosti (a v podstate výlučne z tohto dôvodu) mu bolo podmiennečné prepustenie zamietnuté. To znamená, že so sťažovateľom z dôvodu jeho cudzej štátnej príslušnosti bolo rozdielne zaobchádzané ako s občanom Slovenskej republiky v rovnakej situácii, a to bez toho, aby na takúto diskrimináciu existoval akýkoľvek zákonný podklad alebo legitímny dôvod.

18. Argumentáciu krajského súdu o možných technických prekážkach nariadenia kontroly technickými prostriedkami sťažovateľ neakceptuje, pretože porovnáva zásadne odlišné situácie a neporovnateľné dôvody. V sťažovateľovom prípade niet žiadnych technických prekážok na použitie kontroly podľa § 66 ods. 1 písm. c) Trestného zákona.

19. Sťažovateľ popiera nelegálnosť svojho pobytu na území Slovenskej republiky. Na našom území sa pred jeho zadržaním (10. novembra 2017) dobrovoľne nezdržiaval dlhšie ako tri mesiace. Dobrovoľne bol na území Slovenskej republiky jeden deň od svojho príchodu a následne bol už jeho pobyt na území Slovenskej republiky nepretržite nedobrovoľný a prikázaný, resp. vynútený rozhodnutiami súdov, pričom takýto pobyt nepodlieha oznámeniu, registrácii ani povoľovaniu podľa zákona o pobyte cudzincov.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

20. Neexistuje ústavne zaručené právo na to, aby bolo žiadosti odsúdeného o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vyhovené. Posúdenie splnenia zákonných podmienok je vecou sudcovskej úvahy. Je teda na všeobecných súdoch, aby skúmali a posúdili, či podmienky pre podmiennečné prepustenie z výkonu trestu sú dané a aby svoje úvahy v tomto smere primerane odôvodnili. Ústavný súd musí takéto rozhodnutie rešpektovať. Zasiahnúť však môže vtedy, ak je výklad všeobecných súdov výrazom zjavného omylu či logického excesu, vybočuje zo zásad spravodlivého procesu alebo je prejavom svojvôle (I. ÚS 36/2022, III. ÚS 393/2022). Z pohľadu ochrany základných práv sťažovateľov

je zo strany ústavného súdu dôležité zabezpečiť, aby sa sudcovská limitovaná úvaha nezmenila na voľnú úvahu o tom, komu možno priznať „mimoriadny benefit“ spočívajúci v podmienčnom prepustení z výkonu trestu (nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 1945/20 z 29. januára 2021).

21. Účelom trestu podľa Trestného zákona je zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatelom tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život a súčasne iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne odsúdenie páchatel'a spoločnosťou. Trestanie tak v sebe zahrnuje aj aspekt resocializácie odsúdeného a aspekt individuálnej prevencie. Zmysel inštitútu podmienčného prepustenia spočíva v motivácii odsúdeného k tomu, aby svojím chovaním a plnením povinností vo výkone trestu ukázal polepšenie. Ak vykonanou časťou trestu odňatia slobody bol účel trestu dosiahnutý, je ďalší trest nepotrebný, a teda aj neodôvodnený. Hroziace nariadenie výkonu zvyšku trestu odňatia slobody riziko nožnej recidívy znižuje (III. ÚS 355/2021).

22. Z odporúčania Výboru ministrov rady Európy Rec (2003) 22 o podmienčnom prepustení vyplýva, že možnosť podmienčného prepustenia by mala byť otvorená všetkým odsúdeným, a to v záujme zníženia škodlivých vplyvov uväznenia, a tiež to, že v prípade, že rozhodnutie o podmienčnom prepustení závisí na uvážení súdu či iného orgánu, kritériá pre také rozhodnutie by nemali byť príliš prísne, ale realistické a mali by byť vykladané tak, aby táto možnosť bola otvorená všetkým odsúdeným spĺňujúcim minimálne záruky vedenia riadneho života v budúcnosti (I. ÚS 509/2022).

23. Krajský súd v napadnutom uznesení konštatoval splnenie formálnej podmienky podmienčného prepustenia spočívajúcej vo výkone zákonom požadovanej časti uloženého trestu odňatia slobody, ako aj splnenie materiálnej podmienky spočívajúcej v preukázaní polepšenia počas doterajšieho výkonu trestu odňatia slobody. Sťažovateľ však podľa názoru krajského súdu nespĺnil podmienku očakávania, že v budúcnosti povedie riadny život. Dôvodom tohto záveru bolo konštatovanie, podľa ktorého ak by sťažovateľovi ako občanovi Únie bol uložený zákaz opustiť územie Slovenskej republiky (čo je nevyhnutné, ak sa má naplniť zákonná podmienka nariadenia kontroly technickými prostriedkami), došlo by k zásahu do jeho práva na slobodný pohyb v rámci Únie, v dôsledku čoho by nebolo možné realizovať nad ním mediačný a probačný dohľad, čím by bolo zmarené dovŕšenie jeho nápravy.

24. V prvom rade ústavný súd pripomína, že Trestný zákon v § 51 ods. 3 a 4 vypočítava obmedzenia a povinnosti ukladané pri podmienčnom prepustení demonštratívne, preto nie je ústavne problematické uložiť zákaz opustenia územia Slovenskej republiky, ak je podmienčné prepustenie, prinášajúce so sebou elimináciu odňatia osobnej slobody, spojené s obmedzením slobody pohybu.

25. Ústavný súd po meritórnom prieskume napadnutého uznesenia krajského súdu v medziach dôvodov uvedených sťažovateľom v jeho ústavnej sťažnosti dospel k záveru, že dôvod, na ktorom krajský súd založil zamietnutie sťažnosti sťažovateľ'a podanej proti zamietavému uzneseniu okresného súdu, je ústavne neudržateľný.

26. Už prvá premisa artikulovaná krajským súdom je nesprávna. Zamietnutie žiadosti o podmiennečné prepustenie totiž založil na potrebe ochrany iného základného práva sťažovateľa, a to práva na slobodu pohybu v rámci Únie. Ústavný súd nepolemizuje so záverom, podľa ktorého by prípadné vyhoviecie návrhu riaditeľa ústavu malo byť spojené so zákazom opustiť územie Slovenskej republiky, a teda so zásahom do slobody pohybu občana Únie. Takáto eventualita však predstavuje Trestným zákonom aprobované obmedzenie slobody sťažovateľa, keďže podľa § 68 ods. 1 Trestného zákona súd pri podmiennečnom prepustení okrem obligatórneho určenia skúšobnej doby môže nariadiť probačný dohľad nad odsúdeným vo výmere do troch rokov a ustanoviť mu primerané obmedzenia alebo povinnosti uvedené v § 51 ods. 3 a 4. Trestným zákonom demonštratívne vypočítané obmedzenia a povinnosti pritom poväčšine majú za následok zásah, resp. obmedzenie niektorého zo základných práv a slobôd podmiennečne prepusteného odsúdeného. Preto je východisko krajského súdu nesprávne nielen preto, že v § 66 ods. 1 Trestný zákon ako prekážku podmiennečného prepustenia formálne nezakotvuje požiadavku účinnej ochrany niektorého práva alebo slobody samotného odsúdeného, ale hlavne preto, že v napätí medzi pozbavením osobnej slobody výkonom trestu odňatia slobody odsúdeného a obmedzeniami iných jeho základných práv a slobôd, ktoré môžu byť dotknuté rozhodnutím o podmiennečnom prepustení, Trestný zákon *in abstracto* uprednostňuje osobnú slobodu. Ak by súdy pri rozhodovaní uplatňovali rovnakú optiku ako krajský súd, potom by bolo možné každé podmiennečné prepustenie prichádzajúce podľa okolností veci do úvahy len za súčasného uloženia obmedzení a povinností zamietnuť z dôvodu nutnosti chrániť na úkor osobnej slobody iné základné práva a slobody odsúdeného. Fakultatívna možnosť podľa § 68 ods. 1 druhej vety Trestného zákona by sa stala nepoužiteľnou, čím by sa narušil aj účel celej koncepcie podmiennečného prepustenia založeného na favorizovaní osobnej slobody, pokiaľ sú splnené ostatné zákonom predpísané podmienky podmiennečného prepustenia. Preskúmaná úvaha krajského súdu je preto výsledkom zjavného právneho omylu, ktorý dosahuje intenzitu vybočenia z mantinelov spravodlivého procesu. Rozhodnutie súdu založené na úvahe popierajúcej účel podústavného práva, v ktorom sa zrkadlí vyvažovanie viacerých základných práv a slobôd, porušuje základné právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy.

27. Za rovnako nesprávnu považuje ústavný súd aj druhú argumentačnú líniu založenú krajským súdom (a pred ním rovnako aj okresným súdom) na nelegálnosti pobytu sťažovateľa na území Slovenskej republiky, z čoho má rezultovať okrem iného aj nemožnosť realizovať kontrolu technickými prostriedkami ako zákonnú podmienku podmiennečného prepustenia.

28. Niet sporu o tom, že sťažovateľ je občanom Únie, ktorému Charta základných práv a slobôd Európskej únie v čl. 45 ods. 1 garantuje právo na slobodný pohyb a pobyt na území členských štátov. Únijovému právu zodpovedá aj koncepcia zákona o pobyte cudzincov, ktorý u občanov Únie nepodmieňuje vznik práva zdržiavať sa na území Slovenskej republiky rozhodnutím o udelení pobytu. Už len systematika tretej časti zákona o pobyte cudzincov naznačuje odlišnosť prístupu zákonodarcu k pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na území Slovenskej republiky na jednej strane (prvá hlava tretej časti) a k pobytu občanov Únie a ich rodinných príslušníkov na strane druhej (druhá hlava tretej časti). Kým u štátnych príslušníkov tretích krajín sa uplatňuje právny režim udelenia pobytu, bez ktorého sa ich pobyt na našom území stáva nelegálnym, občania Únie takému povoľovaniu nepodliehajú.

Zákonom sú im uložené iba povinnosti informačnej a registračnej povahy, ktorých nesplnenie však nemá za následok zánik práva na pobyt (taxatívny výpočet v § 68 ods. 1 a 2 zákona o pobyte cudzincov), a tým aj jeho nelegálnosť. Nesplnenie uvedených povinností môže mať za následok nanajvýš vznik administratívnoprávnej zodpovednosti za priestupok na úseku pobytu, čo ústi do uloženia pokuty do 300 eur [§ 118 ods. 6 písm. a) zákona o pobyte cudzincov].

29. Ústavný súd pritom neopomína, že aj občana Únie možno za podmienok podľa § 87 zákona o pobyte cudzincov administratívne vyhostiť, a že aj občanovi Únie môže príslušný správny orgán z dôvodov taxatívne uvedených v § 68 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov odňať právo na pobyt na našom území. Zákonným dôvodom na využitie uvedených inštitútov však nie je samotné nesplnenie registračnej povinnosti občanom Únie, na ktorom okresný súd a krajský súd svoj záver o nelegálnosti pobytu sťažovateľa založili.

30. Ústavný súd v tejto súvislosti súhlasí s okresným súdom i krajským súdom, že svojím rozhodovaním nemajú vstupovať na pole správneho konania majúceho dopad na právo sťažovateľa na pobyt na našom území. Rešpektovanie kompetenčných hraníc však neznamená, že súd nie je oprávnený urobiť si úsudok o otázke spadajúcej do kompetencie iného orgánu verejnej moci, ktorú považuje pre svoje súdne rozhodnutie za významnú. Napokon, pri dôslednom rešpektovaní nimi samými vysloveného postoja by okresný súd a krajský súd nemohli dospieť ani k záveru o tom, že sťažovateľov pobyt na území Slovenskej republiky je nelegálny, keďže táto otázka patrí do kompetencie správnych orgánov na úseku pobytu.

31. Aj druhá argumentačná línia krajského súdu zameraná na sťažovateľov pobyt na území Slovenskej republiky je ústavne neudržateľná. Vychádza totiž z predpokladu o nelegálnosti pobytu sťažovateľa ako občana Únie na území Slovenskej republiky, ktorý je poznačený zjavným právnym omylom, keďže nezohľadňuje špecifiká pobytu cudzincov, ktorí sú občanmi Únie, na našom území.

32. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu je výsledkom zjavných právnych omylov, a preto je nezlučiteľné so sťažovateľovým základným právom na súdnu ochranu zaručeným čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

33. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva na osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy) v spojení s nedovolenou diskrimináciou (čl. 12 ods. 2 ústavy), niet sporu o tom, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu má priamy dopad na osobnú slobodu sťažovateľa. Ústavný súd však v prvom rade berie do úvahy už judikovaný vlastný právny názor, podľa ktorého ústava nezaručuje právo na to, aby bolo žiadosti odsúdeného o podmienčné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vyhovie. Preto vyhovujúci výrok tohto nálezu (porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy) nie je bez ďalšieho interpretovateľný tak, že sťažovateľa je nutné podmienčne prepustiť. Okrem toho, ústavný súd mohol v rámci konania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyhodnocovať iba tie dôvody zamietnutia návrhu na podmienčné prepustenie, ktoré krajský súd v napadnutom uznesení uviedol. Nemožno v tejto súvislosti opomenúť argumentáciu prokurátora v sťažnosti podanej podľa Trestného poriadku proti (v poradí prvému) uzneseniu okresného súdu z 27. januára 2022 (bod 4 odôvodnenia tohto

nálezu), ktorá obsahovala aj dôvody, s ktorými sa následne krajský súd a po ňom okresný súd nezaoberali. Ústavný súd nevidí dôvod ich vyhodnocovať, keďže netvorili súčasť odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu a (logicky) neboli ani atakované ani ústavnou sťažnosťou. Po vrátení veci na ďalšie konanie však vzhľadom na Trestným poriadkom zakotvenú koncepciu rozhodovania o sťažnosti, ktoré sa neobmedzuje len na prieskum v medziach sťažnosti, nemožno vylúčiť, že krajský súd rozhodne s výsledkom pre sťažovateľa negatívnym a jeho sťažnosť znovu zamietne. Preto ústavný súd v tejto časti prijatej ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

34. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

35. Nápravu porušených práv sťažovateľa možno dosiahnuť zrušením napadnutého uznesenia krajského súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Preto ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu. Krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu [§ 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] bude po vrátení veci povinný opätovne rozhodnúť o sťažovateľovej sťažnosti. Svoje rozhodnutie však nemôže založiť na dôvodoch, ktoré v tomto náleze ústavný súd identifikoval ako poznačené zjavnými právnymi omylmi spôsobujúcimi rozpor so sťažovateľovým základným právom na súdnu ochranu zaručeným čl. 46 ods. 1 ústavy.

VI.

Trovy konania

36. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

37. Ústavný súd s ohľadom na vyhovenie ústavnej sťažnosti priznal sťažovateľovi náhradu za dva úkony právnej služby, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, ako aj za podanie ústavnej sťažnosti. Prvý z uvedených úkonov právne služby bol vykonaný v roku 2022 (udelenie plnomocenstva 11. júla 2022) a druhý v roku 2023 (ústavná sťažnosť). Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby predstavuje 410,26 eur. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).

